

Lietuvoje sukurtas ir pagamintas lazerių technologijas šiandien naudoja 95 iš 100 geriausių pasaulio universitetų, o lietuviški lazeriai naudojami NASA, CERN ir kitose pasaulinio lygio institucijose. Ir tai – ne vienintelė Lietuvos mokslo ir aukštųjų technologijų pasaulinė žymė. Lietuvoje kuriamos lazerių technologijos tapo ir tarptautinių mokslinių tyrimų infrastruktūrų dalimi. Lietuvos bendrovių EKSPLO ir „Light Conversion“, bendradarbiaujant su ELI-ALPS mokslininkais, sukurta SYLOS lazerių sistema tapo vienu pagrindinių šio pasaulinio lygio ekstremalios šviesos tyrimų centro lazerių šaltinių. Prieš 35 metus Lietuva buvo visai kitame taške. Atkūrusi nepriklausomybę ji jau turėjo stiprių mokslininkų ir mokslo mokyklų, tačiau dar tik kūrė savarankišką mokslo sistemą, mokėsi veikti tarptautinėje erdvėje ir turėjo iš naujo apsibrėžti, kokie yra Lietuvos mokslo tikslai bei kokių institucijų jiems pasiekti reikia. Viena iš tuo metu sukurtų institucijų buvo Lietuvos mokslo taryba (LMT), šiame mininti savo veiklos 35-metį. Visą tekstą kviečiame skaityti šio naujienlaiškio rubrikoje „Mėnesio interviu“.

NAUJIENOS

„(re)SEARCH 2026“:
mokslas tarp atvirumo,
saugumo ir tarptautinės
įtakos

„Mokslo vasara su
LMT“: jaunieji tyrėjai
pristatė savo darbų
rezultatus

LMT „Ką sako mokslas?“:
neuromokslininkė dr.
Laura Bojarskaitė – kaip
DI keičia mūsų smegenis?

Sutemus miestas
sukuriamas iš naujo: ką
apie jo prioritetus
atskleidžia dirbtinė šviesa?

Ne tik plastiko dalelė:
studentė tiria, kaip
mikroplastikas gali
keisti sunkiųjų metalų
kelį aplinkoje

LMT DŽIAUGIASI

KTU mokslininkų sprendimas šalina vieną didžiausių perovskitinių saulės elementų trūkumą

Pasaulinis elektros energijos suvartojimas kasmet didėja, o dirbtinio intelekto plėtra tampa nauju iššūkiu visam energetikos sektoriui. Prognozuojamas elektros poreikio šuolis iki 2030 metų jau vadinamas viena sparčiausių transformacijų energetikos istorijoje, todėl mokslininkai ieško efektyvesnių, pigesnių ir lengviau pritaikomų saulės energijos sprendimų.

Prenumeruokite LMT naujienlaiškį

Gaukite aktualiausias mėnesio naujienas tiesiai į savo el. pašto dėžutę!

Svarbiausios
naujienos

Renginiai ir
kvietimai

Aktualijos ir
interviu

PRISIJUNKITE PRIE PRENUMERATORIŲ BENDRUOMENĖS →

MTI akiratyje
LIETUVA TARPTAUTINĖSE MOKSLO PLATFORMOSE

CESSDA ERIC

2025 m. birželio 17 d. Lietuva tapo visateise Europos socialinių mokslų duomenų archyvų konsorciumo CESSDA ERIC nare. CESSDA ERIC yra Europos mokslinių tyrimų infrastruktūra, jungianti socialinių mokslų duomenų archyvus ir padedanti užtikrinti kokybišką tyrimų duomenų kaupimą, dokumentavimą, ilgalaikį saugojimą, prieigą ir pakartotinį naudojimą. Lietuvos nacionalinis paslaugų teikėjas CESSDA infrastruktūroje yra Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų duomenų archyvas LiDA, veikiantis Kauno technologijos universitete.

CESSDA misija – užtikrinti tvarią mokslinių tyrimų infrastruktūrą, kuri leistų mokslininkų bendruomenei atlikti aukštos kokybės socialinių mokslų tyrimus ir palengvintų socialinių mokslų mokymą bei mokymąsi. Šios infrastruktūros reikšmę rodo ir jos raida: CESSDA veikia nuo 1976 m., nuo 2006 m. yra ESFRI kelrodžio projektas, 2016 m. jai suteiktas ESFRI gairių statusas, o 2017 m. ji tapo CESSDA ERIC – viena pirmųjų paneuropinių socialinių mokslų infrastruktūrų.

Pagrindiniai pasiekimai

Vienas svarbiausių pasiekimų – Lietuvos įsitraukimas į CESSDA ERIC kaip visateisės narės ir LiDA įsitvirtinimas kaip nacionalinio CESSDA paslaugų teikėjo Lietuvoje. LiDA yra virtuali skaitmeninė empirinių humanitarinių ir socialinių mokslų duomenų ir tyrimų išteklių kaupimo, ilgalaikio saugojimo bei sklaidos infrastruktūra, įsteigta 2006–2008 m. Jos tikslas – užtikrinti kokybišką prieigą prie Lietuvos ir užsienio empirinių duomenų išteklių bei prisidėti prie HSM studentų, mokslininkų ir kitų tyrėjų duomenų analizės gebėjimų stiprinimo.

LiDA yra sukaupusi daugiau kaip 600 duomenų ir tyrimų išteklių. Joje archyvuojami apklausų duomenys, istorinė statistika ir kiti empiriniai duomenys, o 2021–2024 m. fiksuota daugiau kaip 10 tūkst. duomenų failų atsisiuntimų. LiDA taip pat diegia metaduomenų ir kitus FAIR duomenų standartus, plėtoja Metodų mokyklą, rengia empirinių tyrimų duomenų analizės metodines priemones ir tyrimo metodų vadovėlius, teikia duomenų valdymo planų rengimo bei duomenų analizės konsultacijas.

Svarbi pasiekimų kryptis – LiDA integracija į Europos duomenų infrastruktūrų ekosistemą. Narystės CESSDA ERIC plane numatyta palaikyti ir atnaujinti Dataverse talpyklą, perpublikuoti apie 150 duomenų rinkinių iš senosios infrastruktūros, paskelbti bent 400 naujų duomenų rinkinių, dalyvauti DataCite ir Global Dataverse Community Consortium veiklose bei siekti CoreTrustSeal sertifikavimo. Taip pat numatyta atnaujinti ir pildyti CESSDA kontroliuojamų žodinių lietuviškas versijas ir sukurti CESSDA kiekybinių apklausų klausimų banko lietuvišką modulį.

Nauda Lietuvai

Narystė CESSDA ERIC suteikia Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų tyrėjams prieigą prie plataus Europos socialinių mokslų duomenų archyvų tinklo. Tai sudaro geresnes sąlygas vykdyti lyginamuosius, tarpdisciplininius ir tarptautinius tyrimus, paremtus kokybiškai dokumentuotais, ilgalaikiam saugojimui parengtais ir pakartotinai naudoti pritaikytais duomenimis.

LiDA, kaip nacionalinis CESSDA paslaugų teikėjas, padeda užtikrinti, kad Lietuvoje kaupiami humanitarinių ir socialinių mokslų duomenys būtų tvarkomi pagal tarptautinius standartus ir taptų ilgalaikiu mokslo ištekliumi. Tai stiprina atvirojo mokslo, FAIR principų, patikimo duomenų saugojimo ir atsakingo duomenų valdymo kultūrą Lietuvoje.

CESSDA narystė taip pat svarbi tyrėjų, duomenų teikėjų ir duomenų naudotojų kompetencijoms. Numatyti mokymai, elektroninės mokymo priemonės, vadovėliai, duomenų atradimo seminarai, duomenų citavimo skatinimas ir LiDA išteklių naudojimas studijose padeda kurti platesnę empirinių duomenų naudojimo kultūrą Lietuvos akademiniėje ir viešojo sektoriaus bendruomenėje.

Plačiaja prasme Lietuvos dalyvavimas CESSDA ERIC didina šalies humanitarinių ir socialinių mokslų matomumą Europoje, stiprina tarptautinį bendradarbiavimą ir prisideda prie įrodymais grįstos viešosios politikos. Patikimai dokumentuoti ir lengviau randami duomenys padeda analizuoti socialinius, kultūrinius, ekonominius ir politinius procesus, o Lietuvos tyrėjams sudaro sąlygas būti ne tik Europos duomenų infrastruktūrų naudotojais, bet ir aktyviais jų kūrėjais.

MĖNESIO INTERVIU

Nuo nepriklausomos mokslo sistemos kūrimo iki pasaulinės mokslo erdvės: 35 metai, per kuriuos augo Lietuvos mokslas ir LMT

Lietuvoje sukurtas ir pagamintas lazerių technologijas šiandien naudoja 95 iš 100 geriausių pasaulio universitetų, o lietuviški lazeriai naudojami NASA, CERN ir kitose pasaulinio lygio institucijose. Ir tai – ne vienintelė Lietuvos mokslo ir aukštųjų technologijų pasaulinė žymė.

Prieš 35 metus Lietuva buvo visai kitame taške. Atkūrusi nepriklausomybę ji jau turėjo stiprių mokslininkų ir mokslo mokyklų, tačiau dar tik kūrė savarankišką mokslo sistemą, mokėsi veikti tarptautinėje erdvėje ir turėjo iš naujo apsibrėžti, kokie yra Lietuvos mokslo tikslai bei kokių institucijų jiems pasiekti reikia. Apie tai, į ką užaugo Lietuvos mokslo taryba (LMT) ir ką jai pavyko užsauginti Lietuvos moksle, kalbamės su buvusiais LMT pirmininkais.

Prof. habil. dr. Eugenijus Butkus, LMT vadovavęs 2003–2013 m.

„LMT transformacija, išnagrinėjus Europos Sąjungos šalių patirtį, į mokslinius tyrimus konkurso būdu finansuojančią instituciją turėjo didelės įtakos mokslinių tyrimų plėtrai ir kokybei. Mokslininkai įgijo daugiau galimybių savarankiškai įgyvendinti mokslines idėjas, net jeigu institucijos viduje ne visada būdavo galima sulaukti palaikymo. Per 35 metų laikotarpį keitėsi LMT funkcijos, vaidmuo ir valdysena“, – sako prof. habil. dr. E. Butkus.

Prof. dr. Dainius Haroldas Pauža, LMT vadovavęs 2013–2018 m.

„Ilgą laiką LMT buvo vienas pagrindinių šaltinių, leidusių fundamentiniams mokslams vystytis. O stiprūs fundamentiniai tyrimai reiškia ir stipresnius universitetus. Be jų sunku užtikrinti kokybiškas ir prasmingas studijas. Taigi, vystantis fundamentiniams mokslams, augo ir bendra universitetų kokybė“, – sako prof. dr. D. H. Pauža.

Prof. habil. dr. Valdemaras Razumas, LMT vadovavęs 2018–2019 m.

„LMT veikla per šiuos 35 metus mūsų šalies mokslininkams, studentams išugdė ir tebeugdė gebėjimą konkuruoti ne tik nacionaliniu, bet ir tarptautiniu mastu. Ypatingai reikšminga tai, kad vertinant projektus ar jų įgyvendinimo ataskaitas jau kuris laikas pasitelkiami ne tik Lietuvos, bet ir geriausi užsienio šalių ekspertai“, – sako prof. habil. dr. V. Razumas.

“

„Šiandien jau yra išaugusi nauja mokslininkų ir tyrėjų karta, galinti drąsiai veikti kaip Europos mokslo erdvės dalis, dalyvauti tarptautinėse programose tiek kaip partneriai, tiek kaip projektų lyderiai“, – sako prof. Juozas Augutis, šiuo metu laikinai vadovaujantis LMT.

Prof. dr. Romas Baronas, LMT vadovavęs 2019–2022 m.

„Manau, svarbiausia, ką LMT padėjo užauginti, – supratimas, kad stiprus mokslas remiasi nepriklausomu ekspertiniu vertinimu, atvira konkurencija ir aukštais kokybės standartais. Per 35 metus stiprėjo tarptautiškumas ir supratimas, kad mokslinių tyrimų kokybė bei poveikis yra svarbesni už vien kiekybinius rodiklius“, – sako prof. dr. R. Baronas.

Dr. Gintaras Valinčius, LMT vadovavęs 2023–2026 m.

„LMT organizuodama konkursus, vertindama mokslo ekosistemą, analizuodama mokslo ir technologijų raidos tendencijas, gali nukreipti lėšas ten, kur galima tikėtis didžiausios grąžos“, – sako dr. G. Valinčius.

SKAITYTI VISĄ INTERVIU

Today, laser technologies developed and manufactured in Lithuania are used by 95 of the world's top 100 universities, while Lithuanian-made lasers are employed by NASA, CERN and other world-class institutions. And this is far from Lithuania's only global mark in science and high technology.

Laser technologies developed in Lithuania have also become part of international research infrastructures. The SYLOS laser system, developed by Lithuanian companies EKSPLO and Light Conversion in collaboration with ELI-ALPS researchers, has become one of the key laser sources at this world-class centre for extreme light research.

Thirty-five years ago, Lithuania was in a very different position. Having restored its independence, the country already had strong researchers and established schools of scientific thought, but it was only beginning to build an independent research system, learning to operate internationally and redefining the goals of Lithuanian science and the institutions needed to achieve them. One of the institutions established during that period was the Research Council of Lithuania (RCL), which is celebrating its 35th anniversary this year.

We invite you to read the full article in the "Interview of the Month" section of this newsletter.

NEWS

"(re)SEARCH 2026":
Science at the Intersection
of Openness, Security and
International Influence

Science Summer with
RCL: Young
Researchers Presented
Their Research Results

RCL "What Does Science
Say?": Neuroscientist Dr
Laura Bojarskaitė – How
Is AI Changing Our
Brains?

After Dark, the City Is
Created Anew: What Does
Artificial Light Reveal
About Its Priorities?

More Than Just a Plastic
Particle: Student
Investigates How
Microplastics Can Alter the
Pathways of Heavy Metals
in the Environment

CESSDA ERIC

On 17 June 2025, Lithuania became a full member of CESSDA ERIC, the European research infrastructure for social science data. CESSDA supports high-quality data management, long-term preservation, access and reuse across Europe. Lithuania's national CESSDA Service Provider is the Lithuanian Data Archive for Social Sciences and Humanities (LiDA), based at Kaunas University of Technology. Established in 1976, CESSDA has developed into one of Europe's key pan-European research infrastructures for the social sciences and became a European Research Infrastructure Consortium (ERIC) in 2017.

Key Achievements

One of the key achievements is Lithuania's accession to CESSDA ERIC as a full member, with LiDA established as the national CESSDA Service Provider. Founded in 2006–2008, LiDA is a digital infrastructure for the long-term preservation, management and dissemination of empirical humanities and social sciences data.

LiDA currently hosts more than 600 data and research resources, including survey data, historical statistics and other empirical datasets. Between 2021 and 2024, its data files were downloaded more than 10,000 times.

A major priority is LiDA's further integration into the European research data ecosystem. Planned activities include expanding the Dataverse repository, publishing at least 400 new datasets, implementing FAIR data standards, participating in DataCite and the Global Dataverse Community Consortium, and working towards CoreTrustSeal certification.

Benefits for Lithuania

CESSDA ERIC membership gives Lithuanian humanities and social sciences researchers access to a broad European network of trusted research data repositories, supporting comparative, interdisciplinary and international research.

As Lithuania's national CESSDA Service Provider, LiDA helps ensure that research data are managed according to international standards and remain accessible for long-term reuse. This strengthens open science, FAIR data practices and responsible data management in Lithuania.

Membership also supports skills development through training, guidance and data literacy activities. More broadly, participation in CESSDA increases the visibility of Lithuanian research in Europe, strengthens international collaboration and supports evidence-informed policymaking.